

Саха Өрөспүүбүлүкэтин үөрэбин министиэристибэтэ
«Кэбээйи улууһа (оройуона) муниципальной тэриллии
Үөрэбин салалтатын муниципальной казеннай тэритэтэ
«Танара орто оскуолата» үөрэхтээһин муниципальной бюджетнай тэрилтэтэ

Көмө кээмэй көмөтүнэн кэриңнэри мээрэйдээһиннэ соругу туруоруу.

**Икки бэлиэлээх чыыһылалары разряд нөнгүөлээһиннээх эбии
нымалара.**

Суруйда: Степанова М.И.

Учуулал: Степанова Мария Ивановна, Танара орто оскуолатын алын кылаас учуутала.

Предмет: Математика (Эльконин-Давыдов сайыннарыылаах үөрэх тиһигэ).

Кылааһа: 2.

Үөрэнэр дьарык тиһбэ: Соругу туруоруу.

Темата: Көмө кээмэй көмөтүнэн кэриңнэри мээрэйдээһиннэ соругу туруоруу.

Икки бэлиэлээх чыыһылалары разряд нөнгүөлээһиннээх эбии ньымалара.

Учуулал сыала: кэриңнэри кээмэйдииргэ көмө кээмэй туттуллара табыгастаабын быһаарар дьарыгы тэрийии.

Оҕо соруга: Көмө кээмэй өйдөбүлүн ылыы, схема, чертеж көмөтүнэн саңа схема моделин оңоруу.

Дьарык тэрилэ: уулаах уонна кураанах атын-атын формалаах иһиттэр, мээрэйдиир иһиттэр.

Дьарык хаамыыта:

1. Түгэни тэрийии.

- Бүгүңнү уруокка кээмэйдээһининэн дьарыктаныахпыт. Мин эһиэхэ икки иһити аҕаллым. Бу иһиттэр тустарынан тугу этиэххэ сөбүй? (биирэ кураанах, биирэ уулаах, формаларынан атыттар).

- Бу уу сабардамын Т диэн бэлиэтиэххэ.

- Бу иһиттэргэ тэбис тэң сабардамнаах ууну харах холоһунунан кутуохха сөп дуо? (кутуохха сөп; суох, тоҕо диэтэр формалара атыттар)

- Оччоҕо кураанах иһиппитигэр Т сабардамнаах ууну хайдах кутуохха сөбүй? (кээмэй көмөтүнэн)

- Бу кээмэйбитин Е диэн ааттыахха.

- Чэ эрэ уубутун кээмэйдии-кээмэйдии чертежка көрдөрөн иһиэххэ. Е кээмэйбитин биир клетканан ылыахха.

Биир оҕо ууну сыымайдыыр, иккис оҕо дуоскаҕа чертежка көрдөрөн иһэр.

- Аны бу схеманы ситэрэн биэрэбит. $E \rightarrow T$. Е -бит Т-га хаста кирибитин стрелка үрдүгэр бэлиэтиибит.

- Олох атын-атын формалаах иһиттэргэ Т сабардамнаах ууну кутуохпутун сөп эбит дуо?(сөп)

- Туох көмөтүнэн сатаан куттубутуй? (кээмэй)

2. Соругу туруоруу. Бөлөбүнэн үлэ.

- *Сорудабы иһитиннэри:*

- Билигин бөлө5үнэн үлэлибит. Мин эмиэ атын-атын формалаах иһиттэри биэрэбин. Бу Е кээмэй, онтон бу Т кээмэй. Бу кээмэйдэр көмөлөрүнэн кураанах иһиккэ К сабардамнаах ууну кутабыт.

Оболор мунаарыларыттан сиэттэрэн оболору үөрэнэр сорука таһаары.

- *Соругу туруоруу: Икки кээмэйи туһанан хайдах тэн сабардамнаах ууну кутуохха сөбүй?*

$E \rightarrow K$? $T \rightarrow K$ (о5о үөрэнэр соругун модель быһыытынан көрдөрүү)

- $E \rightarrow K$ схеманы ситэр. Үлэлииргитигэр **табыгастаах ньыманы** көрдүү сатааң. Е-нэн кээмэйдиргэ наһаа уһун буолара дуу?...Ол гынан баран **Е кээмэй хайаан да туттуллуохтаах.**

- Үлэбит хаамыытын чертежка көрдөрөн иһэбит.

- Чертежпытын схемаба көрдөрөбүт.

Схеманы дуоскаба тахсан көрдөрөллөр.

$(E \rightarrow K, E \rightarrow T, T \rightarrow K)$

- Бу схемалары сааһылаан хайдах биир модель оңоруохха сөбүй?

$E \rightarrow K$

-Табыгастаах ньыманы буларбытыгар ханнык кээмэй көмөлөстө? (Т кээмэй)

-Т кээмэй көмөлөстө, ол иһин кинини көмө кээмэй диэн ааттыахпыт. Оттон кыра кээмэйбитин сүрүн кээмэй диэн ааттыахпыт.

3. Өйгө суот. Икки бэлиэлээх чыыһылалары разряд нөңүөлээһиннээх эбии ньымалара.

Дуоскаба суруллубут $67+8$, $56+9$, $45+6$, $47+38$, $24+7$ холобурдары өйгө суоттааһын.

$47+38$ холобуру суоттааһынга ньыма көрдөөһүн.

- $47+38$ холобуру хайдах суоттуубут? ($7+8+40+30$, $40+30+7+8$, $47+30+8$, $47+8+30$)

- Ол аата чыыһыланы чаастарга, ол эбэтэр разряднай эбиллээччилэргэ арааран суоттуур ордук.

4. Кинигэнэн үлэ. Икки бэлиэлээх чыыһылалары разряд нөңүөлээһиннээх эбии ньымалара.

№ 233

Оболор араас ньыманы ырытан баран, кинигэни арыян, чыыһыланы чаастарга араарыы ньыматын уонна суот бэрээдэгин быһаара-быһаара тэтэрээккэ суот оңороллор.

- Хайа ньыма эһиэхэ ордук табыгастаабый?

5. Сыаналаны.

- Бу уруок туһунан бэйэбит санаабытын этэбит.

- Тугу үлэлээтигит, тугу саңаны биллигит, ханнык ньыманы тутуннугут?

6. Дьибэ үлэни биэри

№ 234 (икки бэлиэлээх чыыһылалары разряд нөһүөлээһиннээх эбии ньымаларын чинэтиигэ холобурдары суоттааһын)

Үөрэнэр дьарык технологической картата.

Учуутал: Степанова Мария Ивановна, Танара орто оскуолатын алын кылаас учуутала.

Предметэ: Математика (Эльконин-Давыдов сайыннарыылаах үөрэх тиһигэ).

Кылааһа: 2 кылаас.

Үөрэнэр дьарык тиһбэ: Соругу туруоруу.

Темата: Көмө кээмэй көмөтүнэн кэриңнэри мээрэйдээһингэ соругу туруоруу.

Икки бэлиэлээх чыыһылалары разряд нөнүөлээһиннээх эбии ньымалара.

Учуутал сыала: кэриңнэри кээмэйдииргэ көмө кээмэй туттуллара табыгастаабын быһаарар дьарыгы тэрийии.

Оҕо соруга: Көмө кээмэй өйдөбүлүн ылыы, схема, чертеж көмөтүнэн саңа схема моделин оңоруу.

Дьарык тэрилэ: уулаах уонна кураанах атын-атын формалаах иһиттэр, мээрэйдиир иһиттэр.

Этаптар	Этап сыаллара	Учуутал дьарыга	Оҕо дьарыга		
			Билиитэ-көрүүтэ (Познавательная)	Алтыһыыта (Коммуникативная)	Салайыныыта (Регулятивная)
1. Түгэни тэрийии.	Биллэр ньыманан оноһуулар сорудабы биэрэн дьарыкка үөрэнэргэ көбү үөскэтии	Биллэр ньыманан оноһуулар сорудабы биэрии: <ul style="list-style-type: none"> Икки атын-атын формалаах иһиттэри көрдөрүү (биирэ кураанах, биирэ 	Биллэр ньыманан сорудабы оноруу: <ul style="list-style-type: none"> Иһиттэр формаларынан уратыларын быһаарыы; 	Учууталы истии, ыйытыыга эппиэт	Сорудах ис хоһоонунан үлэни сөпкө оноруу

		<p>уулаах);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Кураанах иһиккэ уулаах иһиккэ баар саҕа сабардамнаах ууну куттарыы; • Чертеж, схема онотторуу 	<ul style="list-style-type: none"> • Кээмэй көмөтүнэн кураанах иһиккэ ууну кутуохха сөбүн быһаарыы; • Тэтэрээккэ оҕо улэтинэн көрөн, чертеж, схема оноруу. 		
<p>2. Соругу туруоруу. Бөлөбүнэн үлэ.</p>	<p>Проблемаҕа таһаарыы (тас көрүнгүнэн инники соруудахха маарынныыр, ол эрэри урукку ньыманан оноһуллубат практической соруудаҕы биэрэн, оҕолор билбэттэрин дьарык соругун</p>	<p>Бөлөбүнэн үлэни тэрийии:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Икки атын-атын формалаах иһиттэри көрдөрүү (биирэ кураанах, биирэ уулаах), икки кээмэй биэрии; • Кураанах иһиккэ уулаах иһиккэ баар саҕа сабардамнаах ууну куттарыы; • Чертеж, схема 	<p>Бөлөбүнэн үлэ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Икки кээмэйи туһанан ууну кутуу; • Соруудаҕы толорууга табыгастаах ньыманы көрдөөһүн; • Тэтэрээккэ чертеж, схема оноруу. 	<p>Бөлөбүнэн үлэбэ оруоллары үллэстии, бэйэ санаатын этии, атын оҕолор санааларын истии</p>	<p>Бөлөбүнэн үлэбэ соруудах ис хоһоонун толору өйдөөһүн, соругун чопчу билии, сөптөөх дьайыылары онорууга быһаарыныы ылыныы.</p>

	<p>быһытынан туруоруу), оҕо сана дьайыы ньыматын көрдөөн буларын, таһаарарын, дьайыы ньыматын моделлаан көрдөрөрүн ситиһии</p>	<p>онотторуу;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Үлэлииргэ табыгастаах ньыманы көрдөтүү; • Схема сана көрүнүн көрдөрүү; • Кээмэйдэр сана ааттарын билиһиннэри 			
3.Өйгө суот.	<p>Оҕо икки бэлиэлээх чыһылалары разряд нөнүөлээһиннээх эбиигэ урут барбыт дьайыы ньымаларын атын холобурга боруобалаан туттарын ситиһии</p>	<p>Икки бэлиэлээх чыһылалары разряд нөнүөлээһиннээх эбиигэ өйгө суоту тэрийии:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дуоскаҕа суруллубут 67+8 , 56+9, 45+6, 47+38, 24+7 холобурдары өйгө суоттатыы; • 47+38 холобуру суоттааһынҥа ньыма көрдөтүү. 	<p>Икки бэлиэлээх чыһылалары разряд нөнүөлээһиннээх эбиигэ өйгө суот:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Биллэр ньыманан суоттанар холобурдар ортолоругар атын холобур баарын арааран көрүү; • 47+38 холобуру суоттааһынҥа араас ньыманы булуу 	<p>Оҕо бэйэтин санаатын этиитэ, атын оҕолору истии</p>	<p>Бэйэни хонтуруолланы</p>

<p>4.Кинигэнэн үлэ.</p>	<p>Оҕо икки бэлиэлээх чыыһылалары разряд нөнүөлээһиннээх эбиигэ урут барбыт дьайыы ньымаларын атын холобурга боруобалаан туттарын, бэйэ өйдөбүлүн сыаналанарын ситиһии</p>	<p>Икки бэлиэлээх чыыһылалары разряд нөнүөлээһиннээх эбиигэ кинигэнэн суоту тэрийии</p>	<p>Икки бэлиэлээх чыыһылалары разряд нөнүөлээһиннээх эбиигэ кинигэнэн суот:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Чыыһыланы чаастарга араарыы ньыматын уонна суот бэрээдэгин быһаара-быһаара тэтэрээккэ суот оноруу; • Икки бэлиэлээх чыыһылалары разряд нөнүөлээһиннээх эбии ньымаларыгар ханнык ньыма табыгастаабын быһаарыы 	<p>Үлэ хаамыытын хас биирдии хардыытын толору кэлсээһин</p>	<p>Бэйэни бэрэбиэркэлэнии, ньыманы чингэтиигэ хас биирдии хардыынан хонтуруолланыы</p>
<p>5.Сыаналаныы</p>	<p>Оҕо дьарык устата үлэтин түмүктэрин ырытарын,</p>	<p>Бэйэ үлэтин сыаналаныыны тэрийии</p>	<p>Дьарык хас биирдии этапыгар бэйэ үлэтин түмүктэрин ырытыы,</p>	<p>Дьарык хас биирдии этапыгар бэйэ</p>	<p>Дьарык хас биирдии этапыгар бэйэ</p>

	хонтуруолланарын, сыаналанарын сигиһии		хонтуруолланы, сыаналаны	үлэтин түмүктэрин сыаналаны	үлэтин түмүктэрин хонтуруолланы
6.Дьэбэ үлэни биэри		Дьэбэ үлэни биэри	Икки бэлиэлээх чыһылалары разряд нөнүөлээһиннээх эбии нымаларын чинэтигэ холобурдары суот буоларын быһаары		